

Polisi Iaith Gymraeg

Welsh Language Policy

Adran	Rhif y dudalen	Rhif y paragraff
1. Cyd-destun	3 - 4	1.1 – 1.4
2. Statws	4	
3. Polisi	4	3.1 - 3.2
4. Gweithdrefn	5 – 9	4.1 - 4.3
5. Monitro	10	5.1 - 5.5
6. Adolygu	10	

Atodiadau:

- i. HYSBYSIAD CYDYMFFURFIO – ADRAN 44 MESUR YR IAITH GYMRAEG (CYMRU) 2011**
- ii. SAFONAU'R IAITH GYMRAEG - 10 RHEOL AUR**
- iii. STRATEGAETH SGILIAU'R IAITH GYMRAEG 2016-2020**
- iv. SAFONAU'R IAITH GYMRAEG – 10 HAWL MYFYRWYR**

Os hoffech chi neu rywun yr ydych yn ei adnabod gael y ddogfen hon mewn fformat arall, cysylltwch â'r Adran Adnoddau Dynol yn hr@nptcgroup.ac.uk neu ar 01639 648308

1. CYD-DESTUN

- 1.1 Mae'r 'Polisi Iaith Gymraeg' hwn yn disodli 'Cynllun Iaith Gymraeg' Grŵp Colegau NPTC ac yn disgrifio sut y bydd y Coleg yn sicrhau cydymffurfio statudol â 'Safonau' Iaith Gymraeg Llywodraeth Cymru o 1 Ebrill 2018 ymlaen.

Cyflwynwyd y cysyniad o 'Safonau' yr Iaith Gymraeg gan Lywodraeth Cymru fel rhan annatod o Fesur yr Iaith Gymraeg (Cymru) 2011. Gan adeiladu ar yr egwyddorion sylfaenol a sefydlwyd yng Nghynllun Iaith Gymraeg y Coleg, maent yn ffurfio set o ofynion cyfreithiol rwymol i'w rheoleiddio'n annibynnol gan Gomisiynydd y Gymraeg (CyG). Mae'r Safonau yn sefydlu hawliau cyfartal i siaradwyr Cymraeg a siaradwyr Saesneg, yn seiliedig ar ddwy egwyddor:

- 'Yng Nghymru, ni ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg'
- 'Dylai personau yng Nghymru allu byw eu bywydau drwy gyfrwng y Gymraeg os ydynt yn dewis gwneud hynny'

- 1.2 Yn unol â Gweledigaeth a Chynllun Strategol y Coleg, bydd cydymffurfio statudol yn darparu gwaelodlin ar gyfer y Coleg i sicrhau y bydd y gwasanaeth Cymraeg a ddarperir o'r un ansawdd a hygyrchedd â'r gwasanaeth iaith Saesneg a ddarperir:

- "I fod yn goleg sy'n hyrwyddo dysgu cyfrwng Cymraeg a dwyieithog;
- "10.1 Cynyddu'n raddol swm y dysgu cyfrwng Cymraeg / dwyieithog i gefnogi strategaeth addysg cyfrwng Cymraeg Llywodraeth Cymru;
- "10.2 Cynyddu ymwybyddiaeth o iaith a diwylliant Cymru ymhlith myfyrwyr a staff a sefydlu ethos Cymraeg ar gampysau yng Nghymru;
- "10.3 Datblygu gallu a sgiliau staff academiaidd i gyflawni cynnydd arfaethedig yn y cwricwlwm cyfrwng Cymraeg a dwyieithog."

(Dyfyniad o'r Cynllun Strategol 2015-2019 ar SharePoint)

- 1.3 Yn yr un modd â'r Cynllun Iaith Gymraeg blaenorol, mae'r polisi hwn hefyd yn gweithredu fel ymateb ffurfiol i 'Strategaeth Ddwyieithog Genedlaethol ar gyfer AB' Colegau Cymru ac yn rhoi sylw dyledus i'r nodau ac amcanion sydd wedi'u cynnwys o fewn Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg Llywodraeth Cymru.

Mae'r polisi yn adlewyrchu'r tair elfen allweddol sydd wedi'u nodi yn 'Strategaeth Ddwyieithog Genedlaethol ar gyfer AB', Colegau Cymru sef:

1. Datblygu ethos Cymraeg yn y Coleg;
2. Datblygu sgiliau cyfathrebu dwyieithog i ychwanegu at y ddarpariaeth cyfrwng Saesneg;
3. Datblygu darpariaeth cyfrwng Cymraeg neu ddwyieithog ar gyfer myfyrwyr ôl-14.

1.4 Os bydd angen cymorth ar unrhyw aelod o staff o ran deall neu weithredu'r Polisi hwn, yn enwedig pan fo'r rhesymau dros hyn yn ymwneud ag anabledd, crefydd neu gred, rhyw, ailbennu rhywedd, tueddfryd rywiol, beichiogrwydd neu famolaeth, oedran neu hil, dylent gysylltu â'r Uwch Swyddog: Amrywiaeth neu'r Uned AD, yn y lle cyntaf am gyngor.

2. Statws

Cymeradwywyd y drafft gan yr UDRh ar 5 Medi 2018

3. Polisi

3.1 Mae'r Polisi wedi'i gynllunio'n bennaf i sicrhau cydymffurfio'n statudol â deddfwriaeth Llywodraeth Cymru – **Atodiad i: Hysbysiad Cydymffurfio Adran 44 Mesur Yr Iaith Gymraeg (Cymru) 2011 - er mwyn:**

- darparu mwy o wasanaethau safon uchel, ar lafar ac yn ysgrifenedig, drwy gyfrwng y Gymraeg;
- darparu amrywiaeth ehangach o wasanaethau Cymraeg;
- darparu mecanwaith ar gyfer sefydlu ein sefyllfa bresennol, i'n galluogi i osod targedau ac adrodd ar berfformiad yn y dyfodol;
- nodi ein buddsoddiad mewn datblygu sgiliau iaith Gymraeg;
- hysbysu ein rhanddeiliaid, gan gynnwys staff a'r cyhoedd am y polisi.

3.2 Mae'r egwyddor o drin y Gymraeg a'r Saesneg ar sail gyfartal yn rhan o'n hymrwymiad ehangach i gyfle cyfartal ar gyfer yr holl fyfyrwyr a staff a pharchu'r amrywiaeth gyfoethog sy'n amlygu ei hun yn y gymuned y mae'r Coleg yn ei gwasanaethu, yn cynnwys:

- atgyfnerthu ymrwymiad y Coleg i egwyddor ac arfer triniaeth gyfartal o ran yr iaith Gymraeg a'r Saesneg wrth ddarparu gwasanaethau i'r cyhoedd yng Nghymru;
- creu amgylchedd cefnogol sy'n annog myfyrwyr, staff ac aelodau o'r cyhoedd Cymraeg eu hiaith i fynd ati i ddefnyddio'r iaith y tu mewn a'r tu allan i'r ystafell ddosbarth;
- codi ymwybyddiaeth a sicrhau bod y rhai nad ydynt yn siarad Cymraeg yn cael eu cyflwyno i'r Gymraeg a diwylliant Cymraeg, a'u hannog i gymryd rhan ynddynt.

4. Gweithdrefn

Caiff y polisi ei weithredu'n bennaf drwy:

- protocolau i sicrhau cydymffurfiaeth statudol, tryloywder ac atebolrwydd mewn perthynas â safonau cyflenwi gwasanaethau penodol, safonau llunio polisi, safonau gweithredu, safonau cadw cofnodion a safonau sy'n ymwneud â materion atodol. Er mwyn helpu staff i gydymffurfio â safonau, mae'r Coleg hefyd wedi datblygu crynodeb o'r egwyddorion allweddol ar ffurf **10 Rheol Aur (Atodiad ii)**;
- datblygu ymagwedd strategol (**Atodiad iii – Strategaeth Sgiliau Iaith 2016-2020**) i recriwtio a hyfforddi staff i gau'r bwlch sgiliau rhwng y capasiti presennol a gofynion y 'Safonau' - yn ogystal â rhoi blaenoriaeth i ddarparu opsiynau modiwlau pynciau galwedigaethol yn ddwyieithog neu drwy gyfrwng y Gymraeg yn y dyfodol i adlewyrchu meysydd pwnc blaenoriaeth Llywodraeth Cymru

4.1 Cydymffurfio

Gellir categoraiddio Cwmpas y Safonau dan sylw'r protocolau fel a ganlyn:

4.1.1 Safonau Darparu Gwasanaeth

- 01-22: Gohebiaeth a galwadau ffôn
- 24-42: Cyfarfodydd a digwyddiadau
- 43-54: Dogfennau
- 55-63: Cyfryngau cymdeithasol & Gwefannau
- 64-67: Arwyddion Cyhoeddus
- 68-74: Gwasanaethau Derbynfa
- 75-84: Cyllid a Chaffael
- 85-93: Cyhoeddusrwydd a Hawliau Myfyrwyr

4.1.2 Safonau Llunio Polisi

- 94-104: Llunio polisiâu, Ymgynghori ac Ymchwil

4.1.3 Safonau Gweithredu

- 105-149: Polisiâu AD a'r Fewnrwyd
- 150-153: Arwyddion yn y Gweithle

4.1.4 Safonau Cadw Cofnodion

- 154-157: Cwynion
- 158-163: Cofnodion AD

4.1.5 Safonau sy'n ymdrin â Materion Atodol

- 164-182: Monitro ac Adrodd

4.2 Tryloywder ac Atebolrwydd

Mae nifer o'r Safonau Cadw Cofnodion a'r Safonau sy'n ymdrin â Materion Atodol yn gofyn bod gan y Coleg Bolisi (Iaith Gymraeg) ar waith i ddarparu tryloywder ac atebolrwydd. Maent fel a ganlyn:

4.2.1 Safon 105: *Rhaid ichi ddatblygu polisi ar ddefnyddio'r Gymraeg yn fewnol, gyda'r bwriad o hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg, a rhaid ichi gyhoeddi'r polisi hwnnw ar eich mewnwyd.*

Bydd y polisi hwn a'i atodiadau yn gwasanaethu fel y ddogfen honno.

4.2.2 Safon 132: *Rhaid ichi neilltuo a chynnal tudalen (neu dudalennau) ar eich mewnwyd sy'n darparu gwasanaethau a deunydd cymorth i hybu'r Gymraeg ac i gynorthwyo eich staff i ddefnyddio'r Gymraeg.*

Mae adran 'Y Gymraeg a diwylliant Cymru traws-golegol' ddynodedig a chynhwysfawr ar y fewnwyd.

4.2.3 Safon 163: *Rhaid ichi sicrhau bod dogfen sy'n cofnodi'r safonau cyflenwi gwasanaethau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, a'r graddau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â'r safonau hynny, ar gael*

(a) *ar eich gwefan, a*

(b) *ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.*

Bydd y polisi hwn a'i atodiadau yn gwasanaethu fel y ddogfen honno.

4.2.3 Safon 165: *Rhaid ichi:*

(a) *sicrhau bod gennych drefniadau ar gyfer:*

(i) *goruchwyllo'r modd yr ydych yn cydymffurfio â'r safonau cyflenwi gwasanaethau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy,*

(ii) *hybu'r gwasanaethau a gynigir gennych yn unol â'r safonau hynny, a*

(iii) *hwyluso defnyddio'r gwasanaethau hynny.*

(b) *cyhoeddi dogfen sy'n cofnodi'r trefniadau hynny ar eich gwefan, ac*

(c) *sicrhau bod copi o'r ddogfen honno ar gael ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.*

Bydd y polisi hwn a'i atodiadau yn gwasanaethu fel y ddogfen honno.

4.2.5 Safon 166:

(1) *Rhaid ichi lunio adroddiad ("adroddiad blynyddol"), yn Gymraeg, mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol, sy'n delio â'r modd y bu ichi gydymffurfio â'r safonau cyflenwi gwasanaethau yr oeddech o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy yn ystod y flwyddyn honno.*

(2) *Rhaid i'r adroddiad blynyddol gynnwys nifer y cwynion a gawsoch yn ystod y flwyddyn honno a oedd yn ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r safonau cyflenwi gwasanaethau yr oeddech o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy.*

(3) *Rhaid ichi gyhoeddi'r adroddiad blynyddol heb fod yn hwyrach na 6 mis yn dilyn diwedd y flwyddyn ariannol y mae'r adroddiad yn ymwneud â hi.*

(4) *Rhaid ichi roi cyhoeddusrwydd i'r ffaith eich bod wedi cyhoeddi adroddiad blynyddol.*

(5) *Rhaid ichi sicrhau bod copi cyfredol o'ch adroddiad blynyddol ar gael—*

(a) *ar eich gwefan, a*

(b) *ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.*

Bydd y Coleg yn cynhyrchu Adroddiad Blynyddol Polisi Iaith Gymraeg.

4.2.6 Safon 167:

Rhaid ichi gyhoeddi dogfen ar eich gwefan sy'n esbonio sut yr ydych yn bwriadu cydymffurfio â'r safonau cyflenwi gwasanaethau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy.

Bydd y polisi hwn a'i atodiadau yn gwasanaethu fel y ddogfen honno.

4.2.7 Safon 169:

Rhaid ichi sicrhau bod dogfen sy'n cofnodi'r safonau llunio polisi yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, a'r graddau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â'r safonau hynny, ar gael—

(a) ar eich gwefan, a

(b) ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.

Bydd y polisi hwn a'i atodiadau yn gwasanaethu fel y ddogfen honno.

4.2.8 Safon 171: Rhaid ichi:

(a) sicrhau bod gennych drefniadau ar gyfer goruchwyllo'r modd yr ydych yn cydymffurfio â'r safonau llunio polisi yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy,

(b) cyhoeddi dogfen sy'n cofnodi'r trefniadau hynny ar eich gwefan, ac

(c) sicrhau bod copi o'r ddogfen honno ar gael ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.

Bydd y polisi hwn a'i atodiadau yn gwasanaethu fel y ddogfen honno.

4.2.9 Safon 172:

(1) Rhaid ichi lunio adroddiad, ("adroddiad blynyddol"), yn Gymraeg, mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol, sy'n delio â'r modd y bu ichi gydymffurfio â'r safonau llunio polisi yr oeddech o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy yn ystod y flwyddyn honno.

(2) Rhaid i'r adroddiad blynyddol gynnwys nifer y cwynion a gawsoch yn ystod y flwyddyn a oedd yn ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r safonau llunio polisi yr oeddech o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy.

3) Rhaid ichi gyhoeddi'r adroddiad blynyddol heb fod yn hwyrach na 6 mis yn dilyn diwedd y flwyddyn ariannol y mae'r adroddiad yn ymwneud â hi.

(4) Rhaid ichi roi cyhoeddusrwydd i'r ffaith eich bod wedi cyhoeddi adroddiad blynyddol.

(5) Rhaid ichi sicrhau bod copi cyfredol o'ch adroddiad blynyddol ar gael—

(a) ar eich gwefan, a

(b) ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.

Bydd y Coleg yn cynhyrchu Adroddiad Blynyddol Polisi Iaith Gymraeg.

4.2.10 Safon 173:

Rhaid ichi gyhoeddi dogfen ar eich gwefan sy'n esbonio sut yr ydych yn bwriadu cydymffurfio â'r safonau llunio polisi yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy.

Bydd y polisi hwn a'i atodiadau yn gwasanaethu fel y ddogfen honno.

4.2.11 **Safon 175:**

Rhaid ichi sicrhau bod dogfen sy'n cofnodi'r safonau gweithredu yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, a'r graddau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â'r safonau hynny, ar gael—

(a) ar eich gwefan, a

(b) ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.

Bydd y polisi hwn a'i atodiadau yn gwasanaethu fel y ddogfen honno.

4.2.12 **Safon 177:**

Rhaid ichi:

(a) sicrhau bod gennych drefniadau ar gyfer:

(i) goruchwyllo'r modd yr ydych yn cydymffurfio â'r safonau gweithredu yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy,

(ii) hybu'r gwasanaethau a gynigir gennych yn unol â'r safonau hynny, a

(iii) hwyluso defnyddio'r gwasanaethau hynny.

(b) cyhoeddi dogfen sy'n cofnodi'r trefniadau hynny ar eich mewnwyd.

Bydd y polisi hwn a'i atodiadau yn gwasanaethu fel y ddogfen honno.

4.2.13 **Safon 178:**

(1) Rhaid ichi lunio adroddiad ("adroddiad blynyddol"), yn Gymraeg, mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol, sy'n delio â'r modd y bu ichi gydymffurfio â'r safonau gweithredu yr oeddech o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy yn ystod y flwyddyn honno.

{2} Rhaid i'r adroddiad blynyddol gynnwys yr wybodaeth a ganlyn (pan fo'n berthnasol, i'r graddau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â'r safonau y cyfeirir atynt)—

(a) nifer y cyflogeion sy'n meddu ar sgiliau yn y Gymraeg ar ddiwedd y flwyddyn o dan sylw (ar sail cofnodion a gadwasoch yn unol â safon 158);

(b) nifer yr aelodau o staff a fynychodd gyrsiau hyfforddi a gynigiwyd gennych yn y Gymraeg yn ystod y flwyddyn (ar sail cofnodion a gadwasoch yn unol â safon 159);

(c) os cynigiwyd fersiwn Gymraeg o gwrs gennych yn ystod y flwyddyn honno, canran y cyfanswm nifer y staff yn mynychu cwrs a fynychodd y fersiwn Gymraeg (ar sail cofnodion a gadwasoch yn unol â safon 159);

(ch) nifer yr aelodau o staff sy'n gwisgo bathodyn ar ddiwedd y flwyddyn ariannol (ar sail cofnodion a gadwasoch yn unol â safon 160);

(d) nifer y swyddi newydd a'r swyddi gwag a hysbysebwyd gennych yn ystod y flwyddyn a gategoreiddiwyd fel swyddi sy'n gofyn—

(i) bod sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol,

(ii) bod angen dysgu sgiliau yn y Gymraeg pan benodir i'r swydd,

(iii) bod sgiliau yn y Gymraeg yn ddymunol, neu

(iv) nad oedd sgiliau yn y Gymraeg yn angenrheidiol (ar sail y cofnodion a gadwasoch yn unol â safon 162);

(dd) nifer y cwynion a gawsoch yn ystod y flwyddyn a oedd yn ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r safonau gweithredu yr oeddech o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy.

3) Rhaid ichi gyhoeddi'r adroddiad blynyddol heb fod yn hwyrach na 6 mis yn dilyn diwedd y flwyddyn ariannol y mae'r adroddiad yn ymwneud â hi.

(4) Rhaid ichi roi cyhoeddusrwydd i'r ffaith eich bod wedi cyhoeddi adroddiad blynyddol.

(5) Rhaid ichi sicrhau bod copi cyfredol o'ch adroddiad blynyddol ar gael—

(a) ar eich gwefan, a

(b) ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.

Bydd y coleg yn cynhyrchu Adroddiad Blynyddol Polisi Iaith Gymraeg.

4.2.14 **Safon 179:**

Rhaid ichi gyhoeddi dogfen ar eich gwefan sy'n esbonio sut yr ydych yn bwriadu cydymffurfio â'r safonau gweithredu yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy.

Bydd y polisi hwn a'i atodiadau yn gwasanaethu fel y ddogfen honno.

4.2.15 **Safon 181:**

Rhaid ichi sicrhau bod dogfen sy'n cofnodi'r safonau cadw cofnodion yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, a'r graddau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â'r safonau hynny, ar gael—

(a) ar eich gwefan, a

(b) ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.

Bydd y polisi hwn a'i atodiadau yn gwasanaethu fel y ddogfen honno.

4.3 **Strategaeth Sgiliau Iaith a Darpariaeth y Cwricwlwm**

4.3.1 **Trwy ei Strategaeth Sgiliau Iaith, mae'r Coleg yn ymrwymedig i sicrhau y bydd y gwasanaeth Cymraeg a ddarperir gan y coleg o'r un ansawdd a hygyrchedd â'r gwasanaeth Saesneg a ddarperir.**

Er y bydd cydymffurfiaeth statudol â Safonau'r Iaith Gymraeg yn darparu llinell sylfaen, mae'r Coleg yn cydnabod nad yw'n gallu darparu yr un gwasanaeth o safon ar hyn o bryd.

Bydd, fodd bynnag, yn helpu i sicrhau cydraddoldeb y gwasanaeth drwy'r camau a ganlyn:

- Bydd y gallu yn yr iaith Gymraeg a allai fod yn ofynnol ai peidio at ddibenion gwaith yn cael ei drin fel gofyniad sgil fel unrhyw un arall.
- Bydd aelodau o staff yn cael eu cefnogi a'u hannog i gaffael a defnyddio'u sgiliau dwyieithog.

4.3.2 **Yn ogystal â pharchu y 10 hawl myfyriwr (Atodiad iv) sydd wedi'u cynnwys o fewn y Safonau, mae'r Coleg yn ymrwymedig i flaenoriaethu darparu opsiynau modiwlau'r cwricwlwm yn y dyfodol yn ddwyieithog neu drwy y gyfrwng y Gymraeg i adlewyrchu wyth maes blaenoriaeth Llywodraeth Cymru lle mae'r galw am bobl â sgiliau dwyieithog yn fwyaf tebygol o gynyddu:**

1. **Iechyd a Gofal Cymdeithasol**
2. **Gofal Plant**
3. **Amaethyddiaeth a Diwydiannau'r Tir**
4. **Gweinyddiaeth Fusnes a TG**
5. **Hamdden a Thwristiaeth**
6. **Astudiaethau'r Cyfryngau a'r Celfyddydau Perfformio**
7. **Adeiladwaith**
8. **Peirianeg**

4.3.3 Pryd y bydd swyddi addysgu yn dod yn wag (ym mhob un o feysydd pwnc blaenoriaeth Llywodraeth Cymru), bydd y Coleg yn sicrhau bod:

- o leiaf un aelod o staff yn cael ei recriwtio gyda'r gallu - neu'r gallu posibl - i addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg/yn ddwyieithog.
- cymorth datblygu staff digonol a mesurau eraill yn cael eu rhoi ar waith i helpu ymgeiswyr â'r potensial i addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg/yn ddwyieithog.

5. Monitro'r Polisi

5.1 Mae gan y Prif Weithredwr gyfrifoldeb cyffredinol am weithredu'r polisi. Bydd y Prif Weithredwr yn sicrhau bod uwch reolwr yn atebol am weithredu a monitro'r polisi. Mae rheolwyr llinell yn atebol am weithredu'r agweddau hynny ar y Cynllun sy'n berthnasol i'w meysydd cyfrifoldeb ac am ddarparu adborth ar gydymffurfio yn y meysydd hynny mewn perthynas â gofynion y cynllun.

5.2 Bydd y Gorfforaeth yn nodi Aelod fydd yn benodol gyfrifol am hyrwyddo dwyieithrwydd.

5.3 Y Gweithgor Dwyieithrwydd (BWG), dan gadeiryddiaeth y Pennaeth Cynorthwyol: Cwricwlwm, sydd â cyfrifoldeb cyffredinol dros fonitro gweithrediad y polisi mewn cydweithrediad â grŵp craidd y Gweithgor Dwyieithrwydd, sef y Cyfarwyddwr Dwyieithrwydd, Y Cydgysylltydd Datblygu Dwyieithog, Swyddog Datblygu'r Gymraeg, cyfieithwyr y Coleg a'r Swyddog Cymorth Busnes i'r Penaethiaid Cynorthwyol.

5.4 Y Cyfarwyddwr dwyieithrwydd sy'n gyfrifol am weithredu gweithrediad a monitro, gyda chynnydd yn cael ei fonitro gan Weithgor Dwyieithrwydd Grŵp NPTC (dan gadeiryddiaeth y Pennaeth Cynorthwyol: Cwricwlwm) a'u gwerthuso drwy baratoi:

- Adroddiadau chwarterol ar gynnydd i'r Gweithgor Dwyieithrwydd/Uwch Dîm Rheoli;
- Adroddiadau blynyddol sy'n cydymffurfio â'r Safonau Iaith Gymraeg (Cadw Cofnodion a Materion Atodol);
- Archwiliadau rheolaidd a gwiriadau siopwr cudd i fonitro effeithiolrwydd ymatebion i argymhellion Estyn.

5.5 Dylid sicrhau bod staff yn ymwybodol o rwymedigaethau'r y polisi yn ystod sesiynau cynefino staff i ddechrau, ac atgyfnerthir hyn drwy osod y polisi ar fewnwyd y staff, ar wefan y Coleg ac ar fewnwyd y myfyrwyr.

6. Adolygu'r Polisi

Adolygir y Polisi bob tair blynedd tan y Gweithgor Dwyieithrwydd.
Cynhelir yr adolygiad nesaf nhymor y gwanwyn 2021.

Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb ac Iaith a Dogfen Sgrinio

Defnyddir y ddogfen hon i gofnodi'r asesiad o p'un a fydd newid i bolisi, arferiad neu ddarpariaeth yn cael effaith negyddol ynteu effaith gadarnhaol ar gydraddoldeb nodwedd warchoddedig neu ar y defnydd o'r Gymraeg.

Cam 1 – Sgrinio Cychwynnol

Yn gyntaf, ystyriwch ba eitem sy'n cael ei hasesu a beth yw ei phwrpas? Gan ddefnyddio'r blychau isod, rhwch ddisgrifiad o'r polisi, yr arferiad neu'r ddarpariaeth sy'n cael ei hasesu ynghyd â datganiad cryno ynghylch yr hyn y bwriedir i'r eitem ei gyflawni (ei nodau a'i hamcanion) ac ar bwy y mae'n effeithio, e.e. staff, myfyrwyr, rhieni/gofalwyr, partneriaid, ac yn y blaen.

Disgrifiad o'r eitem:

Polisi Iaith Gymraeg 2018

Mae'r 'Polisi Iaith Gymraeg' hwn yn disodli 'Cynllun Iaith Gymraeg' Grŵp Colegau NPTC ac yn disgrifio sut y bydd y Coleg yn sicrhau cydymffurfio statudol â 'Safonau' Iaith Gymraeg Llywodraeth Cymru 'Safonau' o 1 Ebrill 2018 ymlaen.

Nodau ac amcanion

Mae'r Polisi wedi'i gynllunio'n bennaf i sicrhau cydymffurfio'n statudol â deddfwriaeth Llywodraeth Cymru – Atodiad i: Hysbysiad Cydymffurfio Adran 44 Mesur Yr Iaith Gymraeg (Cymru) 2011 - er mwyn:

- darparu mwy o wasanaethau safon uchel, ar lafar ac yn ysgrifenedig, drwy gyfrwng y Gymraeg;
- darparu amrywiaeth ehangach o wasanaethau Cymraeg;
- darparu mecanwaith ar gyfer sefydlu ein sefyllfa bresennol, i'n galluogi i osod targedau ac adrodd ar berfformiad yn y dyfodol;
- nodi ein buddsoddiad mewn datblygu sgiliau iaith Gymraeg;
- hysbysu ein rhanddeiliaid, gan gynnwys staff a'r cyhoedd am y polisi.

Y rheiny yr effeithir arnynt - e.e. staff, myfyrwyr, rhieni, partneriaid ac yn y blaen

Cyhoedd, staff, myfyrwyr, rhieni, partneriaid

Gan ystyried yr eitem sy'n cael ei hasesu, defnyddiwch y blychau isod i gofnodi eich syniadau cychwynnol ynghylch y canlyniadau posibl i'r naw nodwedd warchoddedig ac i'r defnydd o'r Gymraeg.

Nodwedd Warchoddedig	Effaith bosibl cadarnhaol neu negyddol
Rhyw Gelwir hefyd yn rhywedd, yn golygu dyn neu ddynes	Dim effaith bosibl yn seiliedig ar Ryw
Hil Mae'n cyfeirio at nodwedd warchoddedig Hil. Mae'n cyfeirio at grŵp o bobl sy'n cael eu diffinio yn ôl eu hil, lliw, a chenedl (gan gynnwys dinasyddiaeth), tras ethnig neu genedlaethol.	Effaith gadarnhaol - mae'r egwyddor o drin y Gymraeg a'r Saesneg ar sail gyfartal yn rhan o'n hymrwymiad ehangach i gyfle cyfartal ar gyfer yr holl fyfyrwyr a staff a pharchu'r amrywiaeth gyfoethog sy'n amlygu ei hun yn y gymuned y mae'r Coleg yn ei gwasanaethu.
Nodwedd Warchoddedig	Effaith bosibl cadarnhaol neu negyddol
Oedran Lle y cyfeirir at hyn mae'n cyfeirio at berson sy'n perthyn i oedran neilltuoel (e.e. pobl 32 mlwydd oed) neu ystod oedran (e.e. pobl 18 - 30 mlwydd oed).	Effaith bositif ar gyfer rhai grwpiau oedran sy'n siaradwyr Cymraeg iaith gyntaf ac felly y byddant yn elwa o gael gwell mynediad i ddogfennau a gwasanaethau yn y Gymraeg
Ailbennu rhywedd Y broses o newid o un rhyw i'r llall	Dim effaith bosibl yn seiliedig ar ailbennu rhywedd
Cyfeiriadedd Rhywiol P'un a yw person yn cael ei ddenu'n rhywiol tuag at ei ryw ei hun, y rhyw arall ynteu'r ddau ryw.	Dim effaith bosibl yn seiliedig ar Ryw
Crefydd a Chred Mae crefydd yn golygu yr ystyr a roddir iddi fel arfer ond mae cred yn cynnwys daliadau athronyddol gan gynnwys diffyg cred (e.e. Anffyddiaeth). Yn gyffredinol, dylai cred, er mwyn iddi gael ei chynnwys yn y diffiniad, effeithio ar eich dewisiadau mewn bywyd neu'r ffordd yr ydych yn byw.	Dim effaith bosibl yn seiliedig ar grefydd ar gred
Beichiogrwydd a Mamolaeth Beichiogrwydd yw'r cyfnod pan fydd rhywun yn disgwyl baban. Mae mamolaeth yn cyfeirio at y cyfnod ar ôl y geni.	Dim effaith bosibl ar sail beichiogrwydd a mamolaeth
Priodas a Phartneriaeth Sifil Priodas - rhwng cyplau o'r un rhyw neu wahanol rywiau, Partneriaeth Sifil – rhwng cyplau o'r un rhyw.	Dim effaith bosibl yn seiliedig ar priodas a phartneriaeth sifil
Anabledd Unrhyw gyflwr tymor hir sy'n effeithio ar weithgarwch dydd i ddydd. Mae cyflyrau yn cynnwys nam ar y clyw neu'r golwg a namau corfforol,	Efallai y bydd y potensial ar gyfer darparu rhagor o wasanaethau ac adnoddau Cymraeg drwy dechnegau hirbell a thrwy fideo-gynadledda yn cael effaith negyddol ar rai pobl anabl – i eraill gallai wella eu mynediad at gyfleoedd dysgu.

anabledd dysgu, iechyd meddwl, canser, HIV ac MS.	
--	--

Y defnydd o'r iaith Gymraeg	Effaith bosibl cadarnhaol neu negyddol
<p>Mae Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 yn sefydlu hawliau cyfartal i siaradwyr Cymraeg, yn seiliedig ar yr egwyddor na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.</p> <p>Mae'r egwyddor wedi'i chynnwys fel set o hawliau statudol yn y 182 o 'Safonau' y Gymraeg sy'n berthnasol i golegau addysg bellach (o 1 Ebrill 2018). Rhaid i ddatblygwyr neu adolygwyr polisi sicrhau ei fod yn cydymffurfio â'r 'Safonau' perthnasol ' ac ystyried a yw'n cael effaith gadarnhaol neu negyddol arnynt.</p>	<p>Effaith gadarnhaol - cyflwynwyd y cysyniad o 'Safonau' y Gymraeg gan Lywodraeth Cymru fel rhan annatod o Fesur yr Iaith Gymraeg (Cymru) 2011. Gan adeiladu ar yr egwyddorion sylfaenol a sefydlwyd yng Nghynllun Iaith Gymraeg y Coleg, maent yn ffurfio set o ofynion cyfreithiol rwymol i'w rheoleiddio'n annibynnol gan Gomisiynydd y Gymraeg (CyG). Mae'r Safonau yn sefydlu hawliau cyfartal i siaradwyr Cymraeg a siaradwyr Saesneg, yn seiliedig ar ddwy egwyddor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 'Yng Nghymru, ni ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg' • 'Dylai personau yng Nghymru allu byw eu bywydau drwy gyfrwng y Gymraeg os ydynt yn dewis gwneud hynny' <p>Yn unol â Gweledigaeth a Chynllun Strategol y Coleg, bydd cydymffurfio statudol yn darparu gwaelodlin ar gyfer y Coleg i sicrhau y bydd y gwasanaeth Cymraeg a ddarperir o'r un ansawdd a hygyrchedd â'r gwasanaeth iaith Saesneg a ddarperir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • "I fod yn goleg sy'n hyrwyddo dysgu cyfrwng Cymraeg a dwyieithog; • "10.1 Cynyddu'n raddol swm y dysgu cyfrwng Cymraeg / dwyieithog i gefnogi strategaeth addysg cyfrwng Cymraeg Llywodraeth Cymru; • "10.2 Cynyddu ymwybyddiaeth o iaith a diwylliant Cymru ymhlith myfyrwyr a staff a sefydlu ethos Cymraeg ar gampysau yng Nghymru; • "10.3 Datblygu gallu a sgiliau staff academaidd i gyflawni cynnydd arfaethedig yn y cwricwlwm cyfrwng Cymraeg a dwyieithog."
Esboniad – os yn briodol	
Lefel blaenoriaeth: uchel/canolig/isel	

Cam 2 – Dadansoddiad

Yn seiliedig ar y broses sgrinio uchod, bydd angen i chi gynnal dadansoddiad i ddilysu eich penderfyniad cychwynnol. Isod mae angen i chi ddangos pa ddadansoddiad o safbwynt cydraddoldeb ac iaith sydd wedi ei gwblhau ar yr eitem hon? Rhestrwch y dystiolaeth, y data neu'r ffynonellau a ddefnyddiwyd i ddadansoddi effaith yr eitem hon. (gan gynnwys unrhyw ddata, adroddiadau, arolygon neu gysylltiadau â'r we a ddefnyddiwyd yn y broses)

Nodwedd Warchoddedig	Ffynhonnell Data a Chanfyddiadau
Rhyw	
Hil	Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1993/38/contents Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 http://www.comisiynyddygydraeg.cymru/Cymraeg/Comisiynydd/Gyfrait h/Mesur%20y%20Gymraeg%20(Cymru)%202011/Pages/Mesur-y-Gymraeg-(Cymru)-2011.aspx
Anabledd	
Cyfeiriadedd Rhywiol	
Oedran	
Mamolaeth a Beichiogrwydd	
Priodas a Phartneriaeth Sifil	
Crefydd a Chred	
Ailbennu Rhywedd	

Y defnydd o'r iaith Gymraeg	Ffynhonnell Data a Chanfyddiadau
Cymraeg	<p>Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1993/38/contents</p> <p>Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 http://www.comisiynyddygybraeg.cymru/Cymraeg/Comisiynydd/Gyfraith/Mesur%20y%20Gymraeg%20(Cymru)%202011/Pages/Mesur-y-Gymraeg-(Cymru)-2011.aspx</p>

Cam 3 – Ymgysylltu/Ymgynghori ac Asesu

Yn dilyn eich dadansoddiad, mae angen i chi yn awr gofnodi sut yr aseswyd yr eitem gennych a phwy a gymerodd ran yn y broses Sut y cyrhaeddwyd yr asesiad o effaith ar gydraddoldeb ac iaith a phwy oedd â rhan yn y penderfyniad?

Grŵp yr effeithir arno	Natur yr effaith gadarnhaol a/neu negyddol neu eglurhad pam nad oes effaith ganfyddedig
Rhyw	
Hil	<p>Yn ystod 2015-17, cynhaliwyd gwaith manwl gan y Gweithgor Dwyieithrwydd i sicrhau bod gwaith paratoi ar gyfer dyfodiad Safonau'r Gymraeg ym mis Ebrill 2018 yn adlewyrchu ymrwymiad ehangach y Coleg i Gydraddoldeb ac Amrywiaeth, gan gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atgyfnerthu ymrwymiad y Coleg i egwyddor ac arfer triniaeth gyfartal o ran yr iaith Gymraeg a'r Saesneg wrth ddarparu gwasanaethau i'r cyhoedd yng Nghymru. <p>Creu amgylchedd cefnogol sy'n annog myfyrwyr, staff ac aelodau o'r cyhoedd Cymraeg eu hiaith i fynd ati i ddefnyddio'r iaith y tu mewn a'r tu allan i'r ystafell ddosbarth.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Codi ymwybyddiaeth a sicrhau bod y rhai nad ydynt yn siarad Cymraeg yn cael eu cyflwyno i'r Gymraeg a diwylliant Cymraeg, a'u hannog i gymryd rhan ynddynt.
Anabledd	
Cyfeiriadedd Rhywiol	
Oedran	
Mamolaeth a Beichiogrwydd	
Priodas a Phartneriaeth Sifil	
Crefydd a Chred	

Ailbennu Rhywedd Cymraeg	<p>Mae paratoi ar gyfer dyfodiad Safonau'r Gymraeg yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Protocolau i sicrhau cydymffurfiaeth statudol, tryloywder ac atebolrwydd mewn perthynas â safonau cyflenwi gwasanaethau penodol, safonau llunio polisi, safonau gweithredu, safonau cadw cofnodion a safonau sy'n ymwneud â materion atodol. Er mwyn helpu staff i gydymffurfio â'r Safonau, mae'r Coleg hefyd wedi datblygu crynodeb o'r egwyddorion allweddol ar ffurf 10 Rheol Aur (Atodiad ii). • Datblygu ymagwedd strategol (Atodiad iii – Strategaeth Sgiliau Iaith 2016-2020) i recriwtio a hyfforddi staff i gau'r bwloch sgiliau rhwng y capasiti presennol a gofynion y 'Safonau' - yn ogystal â rhoi blaenoriaeth i ddarparu opsiynau modiwlau pynciau galwedigaethol yn ddwyieithog neu drwy gyfrwng y Gymraeg yn y dyfodol i adlewyrchu meysydd pwnc blaenoriaeth Llywodraeth Cymru
---------------------------------	---

Cam 4 – Lliniaru a Newidiadau

Yn olaf, dywedwch pa newidiadau sydd wedi cael eu gwneud neu sydd wedi eu trefnu yn dilyn yr asesu a'r ymgysylltu er mwyn lleihau neu ddileu unrhyw effaith anffafriol?

Effaith	Newid posibl	Argymhellwyd a Gweithredwyd
Anabledd	Ystyried unrhyw ddulliau newydd neu ddulliau addysgu mewn perthynas ag anableddau	Mae'n bwysig i aros yn ymwybodol o sut y gallai technoleg newydd yn yr amgylchedd dysgu effeithio ar anableddau penodol - bydd hyn yn parhau yn ystyriaeth barhaus

Datganiad o gyfiawnhad a lliniaru Ile na ellir osgoi effaith negyddol

Cofnod o Dystiolaeth

1. Ymgynghori

Pa ymgynghori a ddigwyddodd? (dywedwch pryd a gyda phwy)

Proses ymgynghori	Canfyddiadau
Uwch Dîm Rheoli Rheolwr AD Grŵp Rheoli Gweithredol Grŵp Cwricwlwm ac Ansawdd	
Mynychodd oddeutu 45 o reolwyr swyddogaethol a Phenaethiaid Ysgol bedair Sesiwn Hyfforddiant Ymwybyddiaeth a Chanllawiau Ymarferol ar y Safonau a gynhaliwyd yng Nghastell-nedd a'r Drenewydd - 13,14, 15 a 23 Mawrth 2018	

2. Cyhoeddi

Pryd y caiff yr Asesiad ar Gydraddoldeb ac Iaith ei gyhoeddi?

Dyddiad a dull:

Mehefin 2018 -gwefan

3. Monitro ac Adolygu

Sut bydd yr eitem hon yn cael ei hadolygu a'i monitro?

Y person arweiniol neu'r grŵp sy'n gyfrifol a dyddiadau adolygu

**Robin Gwyn, Cyfarwyddwr Dwyieithrwydd
Gweithgor Dwyieithrwydd**

Rhestr wirio

- Ydy'r datganiad ynghylch fformat gwahanol wedi ei gynnwys ar ddechrau'r ddogfen bolisi?

Os hoffech chi neu rywun yr ydych yn ei adnabod gael y ddogfen hon mewn fformat arall, cysylltwch â'r Adran Adnoddau Dynol yn hr@nptcgroup.ac.uk neu ar 01639 648308

- Ydy'r ddogfen wedi ei fformatio yn unol â chanllawiau cyhoeddi Grŵp NPTC a'r templed polisi?
- A yw'r paragraff Cydraddoldeb ac Amrywiaeth wedi'i addasu a'i chynnwys?

Os bydd angen cymorth ar unrhyw aelod o staff o ran deall neu weithredu'r polisi hwn, yn enwedig pan fo'r rhesymau dros hyn yn ymwneud ag anabledd, crefydd neu gred, rhyw, ailbennu rhywedd, tueddfryd rywiol, beichiogrwydd neu famolaeth, oedran neu hil, dylent gysylltu â'r Adran AD yn y lle cyntaf am gyngor.

- Pan fyddwch wedi cwblhau'r gwaith papur gwnewch yn siŵr, os gwelwch yn dda, ei fod wedi ei ychwanegu fel atodiad i'r polisi neu'r weithdrefn berthnasol.
- Unrhyw gwestiynau? Cysylltwch â'r Uned AD ar 01639 648308 neu drwy e-bost hr@nptcgroup.ac.uk

Llofnod y Rheolwr Asesu

Enw (Print):

Llofnod:

Dyddiad: